

Dini Tetkikler Dergisi

e-ISSN: 2645-9132
Cilt: 5 Sayı: 1 (Temmuz 2022)

Öğrencilerin İlahiyat Koleji, Meslek Dersleri ve Meslek Dersleri Öğretmenlerine İlişkin Metaforik Algıları: KKTC Örneği

Ümit Kalkan	
Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı Ankara/Türkiye	
umit.kalkan@asbu.edu.tr	ORCID: 0000-0002-4005-7488

Makale Bilgileri		
Tür Araştırma Makalesi		
Geliş Tarihi 7 Mayıs 2022	Kabul Tarihi 2 Haziran 2022	Yayın Tarihi 31 Temmuz 2022
Atıf Kalkan, Ümit. "Öğrencilerin İlahiyat Koleji, Meslek Dersleri ve Meslek Dersleri Öğretmenlerine İlişkin Metaforik Algıları: KKTC Örneği= <i>Students' Metaphorical Perceptions of Theology College, Vocational Courses and Vocational Course Teachers: The Example of TRNC</i> ". <i>ULUM</i> 5/1 (2022), 17-41. https://doi.org/10.54659/ulum.1113504		
CC BY-NC 4.0 Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial Lisansı altında lisanslanmıştır.		

Öğrencilerin İlahiyat Koleji, Meslek Dersleri ve Meslek Dersleri Öğretmenlerine İlişkin Metaforik Algıları: KKTC Örneği

Öz

Bu araştırmada KKTC eğitim sisteminde örgün din eğitimi müfredatına sahip ilk okul olan Hala Sultan İlahiyat Koleji öğrencilerinin; ilahiyat koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine yönelik zihinsel imgelerinin metaforlar aracılığı ile belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende ölçüt örnekleme yöntemiyle tasarlanmıştır. Çalışma grubu 2020-2021 eğitim öğretim yılında kolej ve ilahiyat bölümlerinde öğrenim görmekte olan 262 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verileri içerik analizine tabi tutularak olumlu ve olumsuz şeklinde iki kategoride toplanmıştır. Buna göre öğrencilerin ilahiyat koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine yönelik algılarının olumlu olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre olumlu algılarının daha fazla olduğu, sınıf düzeyine göre 12. sınıf öğrencilerinin 9. sınıf öğrencilerine göre olumlu, vatandaşlık düzeyine göre ise çifte vatandaşlığa sahip öğrencilerin olumlu ve olumsuz algılarının KKTC ve diğer ülke vatandaşlığı bulunan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, KKTC, İlahiyat Koleji, Metafor, İHL Meslek Dersleri Öğretmenleri

Students' Metaphorical Perceptions of Theology College, Vocational Courses and Vocational Course Teachers: The Example of TRNC

Abstract

In this research, it is aimed to determine the mental images of the students of Hala Sultan Theology College, which is the first school with a formal religious education curriculum in the education system in the TRNC, for the teachers of the theology college, vocational courses and vocational courses through metaphors. The research was designed with the criterion sampling method in the phenomenological design, which is one of the qualitative research methods. The study group consists of 262 students studying in college and theology departments in the 2020-2021 academic year. The research data were subjected to content analysis and collected in two categories as positive and negative. According to this, students' perceptions of theology college, vocational courses and vocational course teachers are positive, female students have more positive perceptions than male students, 12th-grade students are positive compared to 9th-grade students according to class level, and students with dual citizenship according to citizenship level. It has been concluded that the positive and negative perceptions of students with TRNC and other country citizenships are higher than those of students.

Keywords

Religious Education, TRNC, Theological College, Metaphor, IHL Vocational Course Teachers

Giriş

Günümüzde eğitim sisteminin felsefesi, amacı, yapısıyla ilgili süreçlerin güncellenerek yeniden düzenlenmesi, öğrenciyi tanıma ve yeniden keşfetme sürecinde öğretmen ve eğitim kurumunun niteliği eğitim sisteminin kalitesini de yansıtır. Eğitim, sağlıklı bir toplumsal örgütlenmenin oluşmasında, ülkenin kalkınmasında, bireyin sosyalleşmesinde, inanç ve kültürün gelecek nesillere aktarılmasında ana faktördür.¹ Bu anlamda bir ülkenin gelişmesi ve ilerlemesi bu temel işlevlerin gerçekleşme düzeyiyle ilgilidir. Eğitim sistemlerinin niteliğinin artırılması farklı dinamiklerin etkin ve aktif bir şekilde hayata geçirilmesine bağlıdır. Eğitimin yapısı, öğretim yaşantısının düzenlenmesi ve istenilen davranış değişikliklerinin oluşturulmasında okul, okul yönetimi ve öğretmenler bu ekosistemin ortak paydası olan öğrenciyi etkilemesi bağlamında son derece önemlidir. Çünkü kaliteli bir okul ve nitelikli bir öğretmen, eğitimi uygulayan, başlatan ve geliştiren hayati unsurdur.²

Günümüzde bilgi ve teknolojiye hızlı gelişim ve değişimler bireyi/öğrenciyi tanımayı adeta zorunlu kılmaktadır. Eğitim sisteminin ana unsurlarından olan okul, öğretmen ve derslerin planlanması ve şekillenmesinde öğrenci ihtiyaçları, inanç, değer, algı ve tutumlarının belirlenerek anlaşılması son derece önemlidir. Bu anlamda sembolik bir güç olarak metaforların eğitim çalışmalarında sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.³ Metafor, gerçekliği oluşturan eylemleri anlayabilmek için bir olgu ya da durumun resmi, sosyal bir gerçeği ifade etmeye yarayan dilsel araç⁴, bir olguyu etkili ve güzel bir şekilde anlatmak amacıyla başka bir sözcükle ilgili kurularak benzetilmesi⁵ olarak tanımlanmaktadır. Metaforlar eğitimin yapısı hakkında paydaşların zihinlerinde oluşan örtük imgeleri belirlemek için eğitim örgütlerinde sıklıkla tercih edilmektedir.⁶ Eğitim alanında metaforların belirlenmesinin en büyük faydalarından birisi, eğitim sisteminin okul yöneticileri, öğretmen ve öğrenci algılarına göre değerlendirilmesine yönelik somut politikalar üretilmesinin yanı sıra,⁷ bütünü oluşturan parçalardan elde edilen bilginin ortaya çıkarılması, anlaşılması ve yorumlanmasına

¹ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), *2023 Eğitim Vizyonu* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018), 14-23.

² Ahmet Eskicumalı, "Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği", *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, ed. Yüksel Özden (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002), 22.

³ Mustafa Çelikten, "Kültür ve Öğretmen Metaforları", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/21 (2006), 270.

⁴ İzzet Döş, "Aday Öğretmenlerin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metafor Algıları", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/3 (2010), 609.

⁵ İbrahim Hakkı Aydın, "Bir Felsefi Metafor 'Yolda Olmak'", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 6/1 (01 Şubat 2006), 10-11.

⁶ Döş, "Aday Öğretmenlerin", 609"; Neville B. Grady vd., "Images of School through Metaphor Development and Validation of a Questionnaire", *Journal of Educational Administration* 34/2 (01 Ocak 1996), 41-53; Mehmet Gültekin, "Değişen Toplumda Eğitim ve Öğretmen Nitelikleri", *Anadolu Journal of Educational Sciences International* 10/1 (31 Ocak 2020), 654; Rengin Zembat vd., "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının 'Okul Yöneticisi' Kavramına İlişkin Algılarına Yönelik Metafor Çalışması", *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1/2 (2015), 446.

⁷ Gareth Morgan, "Paradigms, Metaphors and Puzzle Solving in Organization Theory", *Administrative Science Quarterly* 25/4 (1980), 606.

katkı sağlarlar.⁸ Alanyazında 1980’li yıllardan itibaren Türkiye’de okul, öğretmen, öğrenci metaforlarına yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda eğitim sisteminin nasıl algılandığı⁹ bir olgu olarak okul kavramı ve okul türlerine¹⁰ yönelik metaforların yanı sıra öğretmen adayları, öğretmen, öğrenci ve müfettişlerin eğitim kurumlarına ve okul yöneticilerine,¹¹ öğrenci ve yöneticilerin öğretmenlere¹² ve öğrencilerin derslere ilişkin¹³ metaforların incelendiği görülmektedir.

Türkiye’de örgün eğitim sistemi içerisinde yer alan eğitim kurumlarından birisi de imam hatip liseleri ve imam hatip ortaokullarıdır. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (DOGGM) ’ne bağlı bu eğitim kurumlarında, özellikle 2012 yılında çıkarılan 6287 sayılı kanun kapsamında zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasının ardından okul, öğretmen ve öğrenci sayılarının her geçen yıl arttığı görülmektedir. 2019-2020 eğitim öğretim yılında DOGM’ne bağlı 1651 imam hatip lisesi, 610 bin öğrenci ve 24.353 öğretmen ayrıca 3437 imam hatip ortaokulunda 777.439 öğrenci ve 46.638 öğretmen bulunmaktadır.¹⁴ Okullaşma oranının yanı sıra, öğrenci ve öğretmen sayısında yaşanan niceliksel artışa ilaveten değişik alanlara yönelik proje imam hatip liselerinin açılması, bu okullardaki eğitimin niteliğine yönelik birtakım soruları da gündeme getirmektedir. Son yıllarda yaşanan niceliksel değişim, eğitimin sürdürülebilirliğini, niteliğini, okul yöneticilerini, öğretmen ve

⁸ G. Pertie Hugh - Rebecca S. Oshlag, *Metaphor and Learning*, ed. Andrew Ortony (Cambridge: Cambridge University Press, 1993).

⁹ Deniz Örucü, “Öğretmen Adaylarının Okul, Okul Yönetimi ve Türk Eğitim Sistemine Yönelik Metaforik Algıları”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* 20/ 3 (29 Eylül 2014), 327.

¹⁰ Ayşegül Atalay Mazlum - Ali Balcı, “Meslek Lisesi Öğretmen ve Öğrencilerine Göre Okul: Bir Metafor Çalışması”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 47 (15 Temmuz 2018), 1.

¹¹ Mazlum - Balcı, “Meslek Lisesi”, 1; Durdağı Akan - Mehmet Ali Yarım, “İlkokul Öğrencilerinin Okul ve Okul Müdürü Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları”, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9/2 (2019), 223; Ahmet Nalçacı - Fatih Bektaş, “Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Algıları”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 13/1 (01 Ocak 2012), 239; Necati Çobanoğlu - Serkan Gökçalp, “Öğretmen Adaylarının Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algıları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/31 (20 Ekim 2015), 279; Yusuf Cerit, “Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Müdür Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Görüşleri”, *Eğitim ve Bilim* 33/147 (2008), 3.

¹² Oğuz Aytunga, “Öğretmen Adaylarına Göre Ortaöğretim Öğretmenlerini Temsil Eden Metaforlar”, *Milli Eğitim Dergisi* 38/182 (2009), 36; Tuncay Karateke, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/3 (15 Aralık 2019), 1235; Erkan Kıralk, “Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre Öğretmen Metaforları”, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 6/1 (01 Haziran 2015), 57.

¹³ Havva Koç Sarier, “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Matematiğe Yönelik Algılarının Metaforlar Yardımı ile Belirlenmesi”, *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi* 5/2 (19 Ekim 2020), 322; Halil Taş, “İlkokul Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenine İlişkin Metaforları”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (15 Haziran 2019), 29; Ramazan Yıldırım - Ahmet Ali Gazel, “Ortaokul Öğrencilerinin Din Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Belirlenmesi”, *Journal of Theoretical Educational Science* 11/1 (29 Ocak 2018), 30; Kübra Çelebi vd., “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Din Dersine Yönelik Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/5 (15 Aralık 2016), 2279.

¹⁴ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), “*Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2019-2020*” (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 2020), 214.

öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Bu gelişim süreci, eğitim sisteminin odak noktası olan okulların etkililiğinin artırılmasını,¹⁵ okul yöneticilerinin deneyim, bilgi ve beceri, liderlik ve iletişim becerileri gibi genel ölçütler ile belirli kişilik özelliklerine sahip olmasını zorunlu kılmaktadır.¹⁶ Ayrıca, öğretmenlerin değişime ve öğrenmeye açıklığı, eğitim yaşantısı, özgüveni, ekip çalışmasına yatkınlığı, sınıf yönetimi ve pedagojik becerileri, öğrenci yaşantılarında istenilen kalıcı değişikliklerin sağlanması açısından önemli bir gerekliliktir. Bu bağlamda araştırmada genelde eğitim sistemine, özelde ise din eğitimine yönelik bu metaforların tespit edilmesiyle öğrencilerin değişim ve gelişim sürecinde algı ve tutumlarının belirlenmesinin, eğitim ve öğretimin planlanması ve alana özgü niteliksel boşlukların doldurulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türk eğitim sisteminde görülen yönetsel ve öğretimsel değişiklikler eşgüdümlü olarak Kıbrıs Türk eğitim sisteminde de görülmektedir. Bu eşgüdümlü öğretim programlarından, eğitim planlamalarına, yasal düzenlemelerden müfredat, ders kitapları ve öğretmen ihtiyacına kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Her ne kadar Kıbrıs adası 1878 yılında İngiliz hâkimiyeti altına girse de Osmanlı İmparatorluğu ve devamında Türkiye Cumhuriyeti (TC) ile dini, sosyal ve kültürel yakınlık varlığını sürdürmüş, Kıbrıs Cumhuriyeti, Kıbrıs Türk Federe Devleti ve devamında 1983 yılında kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ile de tarihi, kültürel ve ekonomik ilişkiler günümüze kadar devam etmiştir. Bu süreçte eğitim alanında yakın ilişki varlığını sürdürmüş, Türk eğitim sisteminde yapılan yasal düzenleme, eğitim, öğretim, müfredat, ders kitabı, öğretim programı vb. konulardaki birliktelik süregelmiştir. Bu durum, KKTC Milli Eğitim Temel Yasası'nın ilkeler kısmında vurgulanarak, Kıbrıs Türk toplumunun özellik ve ihtiyaçları dikkate alınarak iki ülke arasında eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programlarının uyumlu olması gerektiği belirtilmiştir.¹⁷ Benzer şekilde Türk eğitim sisteminde yaşanan din eğitimi tartışma ve uygulamalarının Kıbrıs Türk eğitim sisteminde de yer aldığı görülmektedir.¹⁸

KKTC'de ilk din eğitimi müfredatının uygulandığı okul olan Hala Sultan İlahiyat Koleji 2011-2012 eğitim öğretim yılında açılmıştır. Okul, "Kolej", "İlahiyat" ve "Anadolu" olmak üzere üç farklı bölümde öğrenci kabul etmektedir. Kolej bölümü, ilkokul beşinci sınıfı bitiren öğrencilerden Kolejlere Giriş Sınavı (KGS) ile merkezi yerleştirmenin yapıldığı, öğrencilerin 6. sınıftan 12. sınıfa kadar öğrenim gördüğü, bazı derslerin yabancı dil ağırlıklı işlendiği bölümdür. İlahiyat bölümü, ortaokulu bitiren öğrencilerin diploma notu sıralaması ile kaydolabildiği, öğrencilerin 9. sınıftan 12. sınıfa kadar öğrenim gördüğü bölümdür. Anadolu bölümü ise 2019-2020 öğretim yılında ilk defa ilkokul diploma ortalaması ile öğrenci kabulünün yapıldığı, 6. sınıftan 12. sınıfa kadar eğitim verilen bölümdür. İlahiyat Koleji'ni açıldığı yıl 27 öğrenci ile eğitime başlamış, 2020-2021 eğitim öğretim yılında ise bu sayı 1198'e ulaşmıştır.¹⁹ Okulun müfredatı genel olarak Türkiye'deki

¹⁵ Tufan Aytaç, *Okul Merkezli Yönetim* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2013), 83.

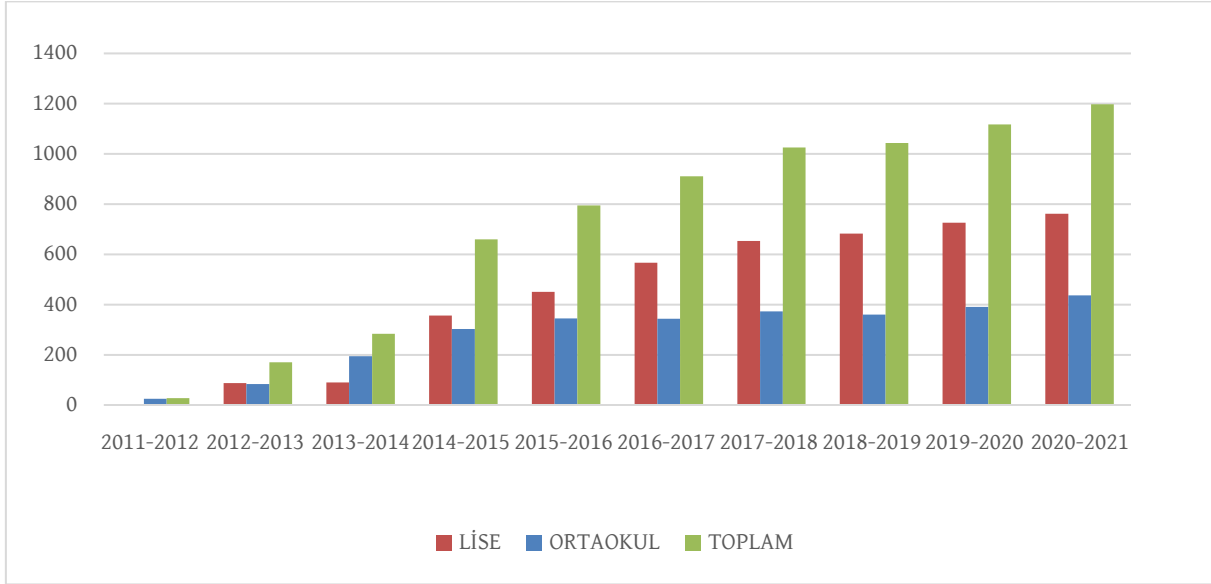
¹⁶ Özcan Yeniçeri - Mehmet İnce, *"Bilgi Yönetim Stratejileri ve Girişimcilik"* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005), 18.

¹⁷ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası (KKTCMEY), *Resmî Gazete* 57 (11 Haziran 1986), Kanun No. 17/1986, 8.

¹⁸ Volkan Nurçin, *Kıbrıs'ta Din Eğitiminin Dönüşümü ve Türkiye'nin Etkileri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 120 - 128.

¹⁹ KKTC Milli Eğitim Bakanlığı (KKTCMEB), "2020-2021 İstatistik Yıllığı" (Erişim 11 Kasım 2021).

imam hatip liseleri ders müfredatıyla uyumlu olmakla birlikte farklı olarak Kıbrıs Türk Edebiyatı, Kıbrıs Coğrafyası, Kıbrıs Tarihi gibi dersler bulunmaktadır. Meslek dersleri, iki ülke arasında yapılan protokol gereğince Türkiye’den görevlendirilen İHL Meslek Dersleri ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretmenleri tarafından işlenmektedir.²⁰

Grafik 1: Hala Sultan İlahiyat Koleji'nin Yıllara Göre Öğrenci Sayısı (Kaynak: KKTC MEB)²¹

Türkiye’de imam hatip liseleri ve ortaokullarda görülen öğrenci sayısındaki niceliksel artışın benzer şekilde KKTC’de Hala Sultan İlahiyat Koleji’nde olduğu görülmektedir. Program çeşitliliği, farklı sınıf düzeylerine yönelik bölümleri, öğrenci hazırbulunuşluk düzeylerindeki eksiklikler, müfredat ve eğitim programının yokluğu, ders kitaplarının öğrenci seviyesine uygun olmayışı, çok kültürlü bir öğretim ortamı, idari ve yasal düzenlemelerdeki boşluklar vb. nedenlerden dolayı eğitimin niteliğine yönelik bazı problemler bulunmaktadır.²² Eğitim ve öğretimin niteliğine yönelik bu problemlerin tespit edilmesinin Kuzey Kıbrıs’ta örgün eğitim sistemi kapsamında din eğitiminin niteliğini artırmaya odaklanması, alanyazında imam hatip liseleri üzerine benzer çalışmaların az olmasının yanı sıra KKTC’de ilk olma özelliği taşıyan bu araştırmadan elde edilecek sonuçların örgün din eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir. Bu anlamda araştırmada öğrencilerin din eğitimi verilen bir kurum olarak Hala Sultan İlahiyat Koleji ile Meslek dersleri ve bu derslere giren öğretmenler hakkındaki algılarının metaforlar ile belirlenmesi amaçlanmıştır.

²⁰ KKTC Milli Eğitim Bakanlığı (KKTCMEB), “Ders Dağılım Çizelgeleri” (Erişim 11 Kasım 2021).

²¹ KKTC Milli Eğitim Bakanlığı (KKTCMEB), “2020-2021 İstatistik Yıllığı” (Lefkoşa: Milli Eğitim Bakanlığı, 2021), 34-36.

²² Ümit Kalkan, “KKTC’de Din Eğitiminin Niteliği Üzerine Bir İnceleme: Hala Sultan İlahiyat Koleji”, VII. *Turkcess Toplumsal Değişim ve İnovasyon Tam Metin Kitabı*, ed. Mehmet Engin Deniz vd., (PDF: Vizetek Yayıncılık, 2021), 105.

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin ilahiyat koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine ilişkin metaforik algıları nelerdir?
2. Öğrencilerin metaforik algıları cinsiyet, sınıf düzeyi, vatandaşlık durumu değişkenlerine göre nasıldır?

1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Fenomenolojik desen, bir veya bir kaç kişinin olgu, olay ya da kavramlarla ilgili deneyimlerine ilişkin fark edilen ancak hakkında derin bilgiye sahip olunmayan olguların bireylerin yaşadığı tecrübe ve deneyimlerin ortak anlamlarının ortaya çıkarılmasını sağlayan bir yöntemdir.²³ Bu kapsamda araştırmaya yön veren olgu, KKTC’de ilk defa din eğitimi müfredatı programı uygulanan bir eğitim kurumundaki öğrencilerin, ilahiyat koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine yönelik algı, tecrübe ve deneyimlerinin belirlenmesidir. Araştırma, Yakındoğu Üniversitesi Etik Kurulu tarafından YDÜ/EB/2021/703 numarası ile değerlendirilmiş ve etik olarak uygun bulunmuştur.

Araştırmaya, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Hala Sultan İlahiyat Koleji lise kısmında (kolej+ilahiyat) öğrenim görmekte olan 262 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Buna göre 9,10,11 ve 12. sınıf düzeyinde kolej ve ilahiyat bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırma konusuyla ilgili daha zengin bilgilere ulaşılabilmesi ve detaylı incelemeyi kolaylaştırması imkanı sunması nedeniyle ölçüt örnekleme tercih edilmiştir.²⁴ Ayrıca pandemi nedeniyle yüz yüze eğitim yapılamaması ortaokul bölümündeki (6- 7- 8) öğrencilerin uzaktan eğitim nedeniyle yüz yüze eğitim görmemeleri, kolej, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenine yönelik tecrübe ve deneyimlerini yansıtacak metaforları oluştururken zorlanma ihtimalleri nedeniyle ortaokul bölümü öğrencileri araştırmaya dâhil edilmemiştir. Çalışma grubuna ilişkin betimsel veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Betimsel Veriler

Değişkenler		N(262)	%
Cinsiyet	Kız	154	58.7
	Erkek	108	41.3
Sınıf	9. Sınıf	55	21.0
	10. Sınıf	67	25.5
	11. Sınıf	56	21.3
	12. Sınıf	84	32.0
Vatandaşlık Durumu	TC	63	24.0
	KKTC	40	15.1
	TC+ KKTC	128	48.9
	Diğer Ülke	31	12.0

²³ Şener Büyükoztürk vd., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2020), 23.

²⁴ Büyükoztürk vd., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 95.

Tablo 1’de yer alan bilgilere göre öğrencilerin 154’ü (%58,7) kız, 108’i (%41,3) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin 55’i (%21) 9. sınıf, 67’si (%25,5) 10. sınıf, 56’sı (%21,3) 11. sınıf, 84’ü (%32) ise 12. sınıf öğrencisidir. Vatandaşlık düzeyine göre öğrencilerin 63’ü (%24) T.C. vatandaşı, 40’ı (%15,1) KKTC vatandaşı, 128’i (%48,9) TC+KKTC vatandaşı, 31’nin (%12) ise diğer ülke vatandaşı olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin ilahiyat koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine yönelik metaforik algılarını belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış açık uçlu soruların yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Araştırma verilerinin elde edildiği bu formun birinci bölümünde öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi ve vatandaşlık durumlarına yönelik betimsel bilgiler elde edilmiştir. İkinci bölümde ise öğrencilere, “Hala Sultan İlahiyat Koleji benim için ... dır. Sebebi ... dır”, meslek dersleri ...‘dır. Sebebi ... dır”, “meslek dersleri öğretmenleri ... ‘gibidir. Sebebi dır.” cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Araştırmaya katılımda gönüllük esası dikkate alınmış, yarı yapılandırılmış formda öğrencilerin kişisel bilgileri yer almamıştır. Elde edilen verilerin gizliliğini sağlama ve sadece bilimsel amaçla kullanma vb. etik ilkelere dikkat edilmiştir. Verilerin toplanma aşamasında öğrencilerin düşünce ve görüşlerini objektif bir şekilde yansıtabilmeleri için sınıf düzeyinde sorumlu olan rehber öğretmenlerden yardım alınmıştır.

Araştırma verileri çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analiz tekniği araştırılan konunun sınırlandırılmadığı ve olguyla ilgili derin çözümlenmelerin yapıldığı durumlarda kullanılmaktadır. Öğrencilerin ortaya koyduğu metaforlar analiz edilirken sırasıyla metaforlar ile ilgili kavramlar kategorilere ayrılmıştır. Öğrencilere söz konusu olgu ve kavramlara yönelik sorularda yer alan “... gibidir, sebebi ...” şeklinde nedenselliği ifade eden sorularla öğrencilerin metaforları olumlu ve olumsuz olmak üzere kategorilere ayrılmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan kategorilerin, gruplar içerisinde ne sıklıkla geçtiğini ifade etmek ve yanlılığı azaltarak araştırma güvenilirliğini artırma amaçlı frekans ve yüzde hesaplayabilmek için veriler Microsoft Office Excel programına aktarılarak kodlanmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanabilmesi için veri toplama süreci ile sonuçların açık, tutarlı ve teyit edilebilir nitelikte olması önem arz etmektedir. Bu amaçla yöntem kısmında araştırma detaylandırılarak açıklanmış ve yürütülme aşamaları ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Ayrıca yanlılığı azaltmak ve oluşturulan kategoriler arasında karşılaştırma yapabilmek için veriler sayısallaştırılmıştır. Sonuçların genellenebilmesi için örneklem seçimi betimleme ve ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcı çeşitliliğini sağlama amacıyla farklı cinsiyet, sınıf ve vatandaşlık düzeyine sahip katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma verilerinin geçerlik, güvenilirlik ve tutarlılığını sağlama amacıyla üç alan uzmanının incelemesine sunulmuş, görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltme ve eklemeler yapılmıştır. Bulgular kısmında katılımcılara yönelik alıntılar ifade edilirken Ö1, Ö2, ... Ö262 şeklinde kodlar kullanılmıştır.

2. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin İlahiyat Koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine yönelik oluşturdukları metaforlar ile oluşturulan metaforların farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

2.1. Öğrencilerin İlahiyat Koleji, Meslek Dersleri ve Meslek Dersleri Öğretmenlerine İlişkin Metaforları

Araştırmanın birinci amacı öğrencilerin İlahiyat Koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine ilişkin metaforik algıları nelerdir sorusuna cevap bulmaktır. Buna göre öğrencilerin Hala Sultan İlahiyat Koleji'ne ilişkin toplam 105 metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforların 44'ünün (%75,9) olumlu olduğu görülmektedir. Olumlu metaforlara ilişkin dağılımlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin İlahiyat Koleji'ne Yönelik Olumlu Metaforları

Kategori: Olumlu			Metafor Sayısı 44			f=199 (%75.9)		
Metafor	f	%	Metafor	f	%	Metafor	f	%
Ev	29	14,7	Efsane	1	0,5	Mutluluk	1	0,5
Işık	24	12	Sıcak	4	2,1	Kardeş	1	0,5
Aile	22	11	Rehber	4	2,1	Gül bahçesi	1	0,5
Çınar	8	4	Gelecek	4	2,1	Kelebek	1	0,5
Çiçek	7	3,5	Ağaç	3	1,5	Ferahlık	1	0,5
Güzel	7	3,5	Meyve	2	1	Hayat rehberi	1	0,5
Huzur	7	3,5	Kalite	2	1	Güzel	1	0,5
Sevgi	6	3	Arkadaş	2	1	Dua	1	0,5
Hayat	6	3	Cennet	2	1	Aydınlık	1	0,5
Güneş	6	3	Anne	2	1	Anne- Baba	1	0,5
İyi	6	3	Kitap	1	0,5	Değişim	1	0,5
Bahçe	5	2,5	Yuva	1	0,5	Bahar	1	0,5
Su	5	2,5	Anahtar	1	0,5	Kalp	1	0,5
Tohum	4	2,1	Saygı	1	0,5	Öğretici	1	0,5
El	4	2,1	Faydalı	1	0,5			
Yardım	4	2,1	Din	1	0,5			

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin Hala Sultan İlahiyat Koleji hakkında oluşturdukları olumlu ve en fazla tekrar eden metaforların “ev”(f=29/%14,7), “ışık”(f=24/%12), “aile” (f= 22 / %11), “çınar” (f= 8/ %4), “çiçek, güzel, huzur” (f= 7/ %3,5), “sevgi, hayat, güneş, iyi) (f=6 / %3), “bahçe, su”(f= 5/ %2,5) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait bazı örnek ifadelerle aşağıda yer verilmiştir:

Ö103 “Ev gibidir. Çünkü açık ve kapalı öğrenci ayrımcılığı yapılmıyor.”

Ö79 “Evimiz gibidir. Çünkü orda vakit geçiriyoruz öğretmenlerimiz arkadaşlarımız ailemiz gibi olmuştur eğitici.”

Ö61 “Hala Sultan evim gibidir. Çünkü ailem saydığım birçok insan var.”

Ö164 “Işık gibidir. Çünkü bizim geleceğimiz için çok çaba sarf eden uğraşan bir okuldur.”

Ö61 “Işık gibidir. Geleceğimizi aydınlatan bir ışıktır.”

Ö89 “İlahiyat koleji ışık gibidir. Bizi aydınlatır.”

Ö60 “Aile gibidir. Çünkü sıcak sevgi dolu bir okuldur.”

Ö132 “Okulum Ailem gibidir. Çünkü kardeşlerimi burada buldum.”

Ö56 “Aile gibidir. Çünkü bir eksiklik olsa herkes beraberce size yardım eder.”

Ö226 “Kıbrıs'taki tek ilahiyat okuludur ve çok güzel örnek okuldur.”

Ö27 “İmam hatip gibi bir okuldur. Çünkü Kıbrıs'ta tesettürlülere izin verilen tek okul”

Ö50 “Çınar gibidir. Çünkü bizi gölgesi altında eğiterek iyi gençler yetiştirmeyi amaçlar”

Ö25 “Anne gibidir. Çünkü anne şefkatinin hissedildiği ve bizi en iyi şekilde yetiştirmeye çalıştığı için anneye benzettim.”

Ö3 “Evimiz/hocalarımızın bize yaklaşım tarzının samimi ve net olmasından dolayı”

Ö44 “Okulum rehberim gibidir. Çünkü bize doğru yolu gösterir.”

Ö200 “Hala Sultan İlahiyat Koleji ailemiz ve evimiz gibidir. Çünkü okulda nerdeyse tüm istediklerimiz gerçekleşiyor.”

Öğrencilerin Hala Sultan İlahiyat Koleji'ne ilişkin 19 olumsuz metafor oluşturdukları görülmüştür. Olumsuz metaforlara ilişkin dağılımlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin İlahiyat Koleji'ne Yönelik Olumsuz Metaforları

Kategori: Olumsuz			f=199 (%24,1)		
Metafor	f	%	Metafor	f	%
Hapishane	15	23,8	Diken	2	3,1
Zorlayıcı	6	9,5	Tapınak	2	3,1
Bekçi	5	7,9	Sevmiyorum	1	1,5
Değişik	5	7,9	Toksik	1	1,5
Berbat	4	6,3	Zindan	1	1,5
Sıkıcı	4	6,3	Gıcık	1	1,5
Saçma	4	6,3	Uzay üssü	1	1,5
Kuralcı	3	4,7	Bıkkınlık	1	1,5
Gereksiz	2	3,1	Eksik	1	1,5
Labirent	2	3,1			

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin Hala Sultan İlahiyat Koleji hakkında oluşturdukları olumsuz ve en fazla tekrar eden metaforların “hapishane” (f=15/%23,8), “zorlayıcı”(f=6/%9,5), “bekçi, değişik,” (f=5 / %7,9), “berbat, sıkıcı, saçma” (f=4/ %6,3), “kuralcı” (f= 4/ %4,7), “gereksiz, labirent, diken, tapınak) (f=2 / %3,1) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait bazı örnek ifadelerle aşağıda yer verilmiştir:

Ö88 “Hapishane gibidir. Çok sıkıyorlar özgür kalamıyoruz.”

Ö120 “Hapishane gibidir. Çünkü denetim çok sıkı ve her olay karşısında kendimizi suçlu hissettiriyorlar.”

Ö35 “Çok güzel bir okul fakat hapisane gibi her şey kısıtlanıyor”

Ö9 “Labirent gibidir. Çünkü çok karışık bir eğitim sistemi var”

Ö22 “Zorunluluk. Çünkü ailem istediği için bu okula gitmem gerek.”

Ö140 “Okul halojenler gibidir kendi halindedir hiçbir şeye ihtiyaç duymaz kendi halindedir ayrıca iyi yönleri ve toksik yönleri de var.”

Ö171 “Sevmiyorum. Çünkü eğitim sistemi saçma geliyor.”

Ö177 “Zorlayıcı bir okul birçok şeyi anlamıyoruz ... Her şey üst üste geliyor beğenmiyorum”

Araştırma kapsamında öğrencilerin meslek derslerine ilişkin toplam 117 metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforların 78’inin (%70,2) olumlu olduğu görülmektedir. Olumlu metaforlara ilişkin dağılımlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Meslek Derslerine Yönelik Olumlu Metaforları

Kategori: Olumlu		Metafor Sayısı 78		f=184 (%70,2)					
Metafor	f	%	Metafor	f	%	Metafor	f	%	
Huzur	15	8,2	Asfalt	2	1,9	Staj	1	0,6	
Önemli	10	5,4	Temizlik	1	0,6	Allah’a yaklaştıran	1	0,6	
Rehber	8	4,3	Battaniye	1	0,6	Tohum	1	0,6	
Güzel	8	4,3	Bor	1	0,6	Yol	1	0,6	
Işık	8	4,3	Bilgi	1	0,6	Yağmur	1	0,6	
Hayat	7	3,8	Faydalı	1	0,6	Kılavuz	1	0,6	
İbadet	7	3,8	Dinlendirici	1	0,6	Barış	1	0,6	
Yol gösteren	7	3,8	Elmas	1	0,6	Hazine	1	0,6	
Kitap	6	3,2	Değerli	1	0,6	Mutluluk	1	0,6	
Bilgi	6	3,2	Gerçek	1	0,6	Fidan	1	0,6	
Aydınlık	5	2,7	Hakikat	1	0,6	Kandil	1	0,6	
Su	4	2,2	Hazine	1	0,6	Çeşme	1	0,6	
Ağaç	4	2,2	İlim	1	0,6	Pınar	1	0,6	
Hazırlık	3	1,6	İlaç	1	0,6	Kaynak	1	0,6	
İyilik	3	1,6	İlgi	1	0,6	Yağmur	1	0,6	
İlahiyat	3	1,6	İp	1	0,6	Yıldız	1	0,6	
İhtiyaç	3	1,6	Kolaylık	1	0,6	Yol	1	0,6	
Güneş	3	1,6	Keyifli	1	0,6	Bereket	1	0,6	
Anahtar	3	1,6	Kök	1	0,6	Şifa kaynağı	1	0,6	
Emek	3	1,6	Maden	1	0,6	Kötülükten koruyan	1	0,6	
Öğretici	3	1,6	Lunapark	1	0,6	İksir	1	0,6	
Ön hazırlık	3	1,6	Meyve	1	0,6	Lamba	1	0,6	
Dua	3	1,6	Mutluluk	1	0,6	Bilgi kaynağı	1	0,6	
Asrı saadet	2	1,9	Mola	1	0,6	Bal küpü	1	0,6	
Arınma	2	1,9	Ok	1	0,6	Gökkuşluğu	1	0,6	
Ahlak	2	1,9	Sanat	1	0,6	Sohbet	1	0,6	

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin meslek dersleri hakkında oluşturdukları olumlu ve en fazla tekrar eden metaforların “huzur” (f=15/%8,2), “önemli” (f=10/%5,4), “rehber, güzel, ışık” (f=8/ %4,3), “hayat, ibadet, yol gösteren” (f=7/%3,8), “kitap, bilgi” (f=6/%3,2), “aydınlık” (f=5 / %2,7) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait bazı örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir:

Ö87 “Meslek dersleri benim için huzurdur. Çünkü; dua gibi anlamı olan şeyler öğreniriz.”

Ö95 “Dünyanın en değerli bilgi hazinelerindedir. Çünkü en güzel bilgi Kur’an-ı Kerim’de yazmaktadır ve bana bunu meslek derslerim anlatır.”

Ö111 “Huzur. Çünkü derse girince içim huzurla doluyor.”

Ö108 “Bence çok keyifli ve güzel derslerdir. Dinimizce de gerekli olduğunu düşündüğüm için gayet severek giriyorum ve çok memnunum.”

Ö128 “Su gibidir insanların ihtiyacıdır meslek dersi de hayatın ihtiyacı.”

Ö76 “Çok önemlidir. Bu zamanda özellikle Kıbrıs gibi bir yerde insanlar dinini bilmiyor dinimizi öğreniyoruz”

Ö63 “Kendimi geliştiriyorum ve bu da ileriki hayatımı büyük derecede etkiler... Örneğin Arapça temlini atıyorum, iş konusunda Arapça’nın çok yardımcı olacağını düşünüyorum.”

Ö90 “Meslek dersleri benim için ibadet gibi çünkü Kur’an okuyoruz Arapçayı daha iyi öğrenip Kur’an’ı daha iyi anlayabiliyoruz”

Ö91 “Bor gibidir bizim için çok önemlidir. Hayatımızın bir parçasıdır meslek derslerinde öğrendiklerimiz.”

Ö92 “Eğlence gibidir. Dinimize daha yakın olmak eğlenceli bir şey.”

Öğrencilerin meslek derslerine ilişkin 39 olumsuz metafor oluşturdukları görülmüştür. Olumsuz metaforlara ilişkin dağılımlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Meslek Derslerine Yönelik Olumsuz Metaforları

Metafor	Kategori: Olumsuz		Metafor Sayısı 39			f=78 (%29,8)		
	f	%	Metafor	f	%	Metafor	f	%
Gereksiz	7	8,8	Faydasız	2	2,6	Kısır döngü	1	1,3
Zorluk	6	7,7	Bataklık	2	2,6	Mezar	1	1,3
Sıkıcı	5	6,4	Dengesizlik	2	2,6	Savaş alanı	1	1,3
Berbat	4	5,1	Boşluk	2	2,6	Kutup güneşi	1	1,3
Kötü kader	3	3,8	Kâbus	2	2,6	Arı kovanı	1	1,3
Kömür	3	3,8	Dehliz	2	2,6	Azrail	1	1,3
Masal	3	3,8	Çöp	2	2,6	Cansız	1	1,3

29 | Kalkan, Öğrencilerin İlahiyat Koleji, Meslek Dersleri ve Meslek Dersleri Öğretmenlerine İlişkin Metaforik Algıları: KKTC Örneği

Boş hikâye	3	3,8	Biber	1	1,3	Hapishane	1	1,3
Sabır	3	3,8	İsot	1	1,3	Tarihi eser	1	1,3
Uyku	2	2,6	Eksik	1	1,3	Kayalık	1	1,3
Sevmediğim şey	2	2,6	Poşet	1	1,3	Tuzak	1	1,3
Fazlalık	2	2,6	Çile	1	1,3	Puslu yol	1	1,3
Anlamsız	2	2,6	Taşlık	1	1,3	Kırmızı biber	1	1,3

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin meslek dersleri hakkında oluşturdukları olumsuz metaforlar içinde en fazla tekrar edenlerin “gereksiz” (f=7/%8,8), “zorluk” (f=6/%7,7), “sıkıcı” (f=5/%6,4), “berbat” (f=4/%5,1), “kötü kader, kömür, masal, boş hikâye, sabır” (f= 3/%3,8), “uyku, sevmediğim şey” (f=2/%2,6) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait bazı örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

Ö88 “Benim için gereksizdir. Çünkü o dersler yüzünden temel dersleri daha az görüyoruz.”

Ö71 “Boşluk gibidir. Çünkü bi işimize yaramaz neden okuyoruz hala fikrim yok gereksiz.”

Ö32 “12. Sınıf öğrenciler için gereksizdir. Üniversite sınavında sorulmayacak şeylerle zamanımızı harcıyoruz.”

Ö7 “Berbat ötesi bir şey daha önce hiç görmedim çok zor.”

Ö6 “Meslek dersleri bana hiçbir şey katmıyor sevmiyorum.”

Ö35 “Gereksiz / Boşa zaman harcıyor biz üniversite için çalışıyoruz sonuçta”

Ö54 “Sevilmeyen ama yemezsen dayak yiyeceğin bir yemek gibidir.”

Ö63 “Batalık / Çok zordur. Diğer derslerden dolayı bu derslere vakit dahi ayıramazsın. Ve çok fazla ezber vardır. Yapmaya çalıştıkça diğer ana dersler yarım kalır. Ve bazı dersler çok fazla sıkıcıdır.”

Ö21 “Meslek dersleri ezberdir sürekli ezber hadis ezber Kur’an ezber, Arapça hiç anlamıyorum zaten”

Araştırma kapsamında öğrencilerin meslek dersleri öğretmenlerine ilişkin toplam 103 metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforların 67’sinin (%71) olumlu olduğu görülmektedir. Olumlu metaforlara ilişkin dağılımlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin Meslek Dersleri Öğretmenlerine Yönelik Metaforları

Kategori: Olumlu	Metafor: 67		f=186 (%71)					
	f	%	Metafor	f	%	Metafor	f	%
Işık	18	9,6	Pusula	2	1,8	Dert babası	1	0,5
İyi	14	7,5	Kitap	2	1,8	Doktor	1	0,5
Baba	12	6,4	Yardımcı	2	1,8	Elek	1	0,5
Aydınlık	12	6,4	Sevgi	2	1,8	Elmas	1	0,5
Anne	8	4,3	Hayat	2	1,8	El	1	0,5
Rehber	7	3,7	Gül	2	1,8	Eşitlik	1	0,5
Arkadaş	6	3,2	İlgili	2	1,8	Kalp	1	0,5

Eğlenceli	5	2,7	Dost	2	1,8	Komik	1	0,5
Doğruyu Gösteren	5	2,7	Ebeveyn	2	1,8	Kurtarıcı	1	0,5
Cami Hocası	5	2,7	Sevimli	2	1,8	Kurtuluş	1	0,5
Güneş	5	2,7	Bilgili	1	0,5	Kardeş	1	0,5
Yol gösteren	5	2,7	Can	1	0,5	Lamba	1	0,5
Ümit	4	2,1	Çınar	1	0,5	Merhamet	1	0,5
Adil	4	2,1	Akciğer	1	0,5	Minnoş	1	0,5
Huzur	3	2,1	Adam	1	0,5	Muallim	1	0,5
Pamuk	3	2,1	Amca	1	0,5	Maden	1	0,5
Sıcak	3	2,1	Ağaç	1	0,5	Mum	1	0,5
Aile	3	2,1	Anahtar	1	0,5	Reis	1	0,5
Bahçıvan	3	2,1	Allah'ı öğreten	1	0,5	Samimi	1	0,5
Melek	3	2,1	Bahar	1	0,5	Şeker	1	0,5
Abi	2	1,8	Damla	1	0,5	Şövalye	1	0,5
Abla	2	1,8	Çikolata	1	0,5	Yoldaş	1	0,5

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin meslek dersleri öğretmenleri hakkında oluşturdukları olumlu metaforlar içinde en fazla tekrar edenlerin “ışık” (f=18/%9,6), “iyi”(f=14/%7,5), “baba, aydınlık” (f=12/%6,4), “rehber” (f=7/%3,7), “anne” (f= 8/%4,3), “rehber” (f=7 / %3,7), “arkadaş” (f=6/3,2), “eğlenceli, doğruyu gösteren, cami hocası, güneş, yol gösterici” (f=5/%2,7) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait bazı örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

Ö45 “*İşık gibidir. Çünkü gerçekten öğrenmek isteyen bir öğrenciye hem hayattan hem de dersten güzel örnekler vererek adeta bir ışık gibi öğrenciyi aydınlatır.*”

Ö2 “*Öğretmenim ışık gibidir. Çünkü karanlıkları aydınlatır.*”

Ö5 “*Pusula/din, ahlak ve insani vazifelerimizi her daim bize gösteriyorlar.*”

Ö48 “*Dost gibidir. Çünkü ne zaman soru sorsam beni ben gibi anlar ve yanıtını ona göre verip içimdeki soruları açığa kavuşturur.*”

Ö225 “*Doğru yol gösteren kişiye verilen ad neyse o benim için çünkü: zaten başlı başına din dersleri verdiği için doğru yol göstericisi oldu.*”

Ö88 “*Pamuk gibi öğretmenim var. Çünkü çok nazik kibar ve ilgili hocalarımız candır.*”

Ö71 “*Güneş gibidir. Çünkü bizi bilmediğimiz konularda bilgilendirirler.*”

Ö50 “*Rehber gibidir. Çünkü bize doğru yolu göstermeyi amaçlar*”

Ö64 “*Arkadaş yoldaş gibiler. Çoğuyla dini her konuda konuşabiliyoruz.*”

Ö74 “*Aydınlık gibidir. Çünkü okulda kuran ve Arapça dersleri var bizim kurtuluşumuz bu yoldan geçer.*”

Ö81 “*Öğretmenim anne gibi ... Bize her zaman yardım eder sorunumuz olursa ilgilenir.*”

Öğrencilerin meslek dersleri öğretmenlerine ilişkin 36 (%29,0) olumsuz metafor oluşturdukları görülmüştür. Olumsuz metaforlara ilişkin dağılımlar Tablo 7’te sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Meslek Dersleri Öğretmenlerine Yönelik Olumsuz Metaforları

Kategori: Olumsuz			Metafor: 36			f=76 (%29,0)		
Metafor	f	%	Metafor	f	%	Metafor	f	%
Kaprisli	7	9,2	Berbat	1	1,3	Nankör kedi	1	1,3
Sinirli	6	7,9	Çöp	1	1,3	Önemsiz	1	1,3
Sıkıcı	6	7,9	Dar görüşlü	1	1,3	Gıcık	1	1,3
Üvey Anne	5	6,6	Dengesiz	1	1,3	Zorlayıcı	1	1,3
Diken	5	6,6	Gizemli kutu	1	1,3	Polis	1	1,3
Gereksiz	5	6,6	Gıcık	1	1,3	İhtiyar	1	1,3
Yanardağ	4	5,3	Gardiyan	1	1,3	Şaklaban	1	1,3
Sinir bozucu	4	5,3	Karışık	1	1,3	Uyku getiren	1	1,3
İlgisiz	4	5,3	Kemal Sunal	1	1,3	Volkan	1	1,3
Ateş	3	3,9	Masalıcı	1	1,3	Verimsiz toprak	1	1,3
Alarm	2	2,6	Berbat	1	1,3	Zehir	1	1,3
Baskıcı	1	1,3	Mantıksız	1	1,3			

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin meslek dersleri öğretmenleri hakkında oluşturdukları olumsuz ve en fazla tekrar eden metaforların “kaprisli”(f=7/%9,2), “sinirli, sıkıcı” (f=6/%7,9), “üvey anne, diken, gereksiz” (f=5/%6,6), “yanardağ, sinir bozucu, ilgisiz” (f=4/%5,3), “ateş” (f=3/%3,9) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait bazı örnek ifadelerle aşağıda yer verilmiştir.

Ö10 “Dersler konusunda bizleri zorluyor kapris yapıyorlar.”

Ö54 “Sevmediğin bir yiyecek ya da bir yemek gibi”

Ö65 “Aslında tek dertleri onların dediğinin yapılmasıdır.”

Ö48 “Karışık yaş bakımından genç olan da var yaşlı olan da var ve bana göre genç öğretmenler daha iyi, meslekleri için daha heyecanlı, diğerleri için aynı şeyleri söyleyemem”.

Ö25 “Bazen çok iyiler bazen çok sinirliler”

Ö142 “Bazı meslek dersi hocalarımı çok severim bazılarını sevmem. Öğrencilere davranışları görüşümü değiştirir.”

Ö208 “Dersler konusunda baskıcı olmalarını sevmiyorum.”

Ö66 “Gülü seven dikenine katlanır bazen dikenleri batıyor.”

Ö91 “Görünce alarm zilleri çalıyor.”

Ö27 “Derste bir şeyler anlattıklarında uykumu getiriyorlar.”

2.2. Öğrenci Metaforlarının Cinsiyet, Sınıf ve Vatandaşlık Türü Değişkenine Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı öğrencilerin İlahiyat Koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine ilişkin metaforik algıları cinsiyet, sınıf düzeyi, vatandaşlık durumu değişkenlerine göre nasıldır? sorusuna cevap aramaktır. Buna göre öğrencilerin oluşturdukları metaforların cinsiyet değişkenine ilişkin bulguları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrenci Metaforlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

n (262)	İlahiyat Koleji				Meslek Dersleri				Meslek Dersleri Öğretmenleri			
	Olumlu		Olumsuz		Olumlu		Olumsuz		Olumlu		Olumsuz	
Cinsiyet		%		%		%		%		%		%
Kız	115	57.7	39	61.9	111	60.3	43	55.1	116	62.4	38	50
Erkek	84	42.3	24	38.1	73	39.7	35	44.9	70	37.6	38	50
Toplam	199	100	63	100	184	100	78	100	186	100	76	100

Tablo 8 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre “ilahiyat koleji” hakkında öğrenciler tarafından toplamda 199 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 115’i (%57,7) kız öğrenciler 84’ü (%42,3) ise erkek öğrenciler tarafından oluşturulmuştur. Kız öğrenciler tarafından oluşturulan olumsuz metafor sayısı 39 (%61,9) iken erkek öğrenciler tarafından 24 (%38,1) olumsuz metafor oluşturulduğu görülmektedir. “Meslek dersleri öğretmenleri”ne yönelik öğrenciler tarafından toplamda 186 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 116’sı (%62,4) kız öğrenciler, 70’i (%37,6) ise erkek öğrenciler tarafından oluşturulmuştur. Kız öğrenciler tarafından 38 (%50), erkek öğrenciler tarafından 38 (%50) olumsuz metafor oluşturulduğu görülmektedir. “Meslek dersleri”ne yönelik öğrenciler tarafından toplamda 184 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 111’i (%60,3) kız öğrenciler, 73’ü (%39,7) ise erkek öğrenciler tarafından oluşturulmuştur. Kız öğrenciler tarafından 43 (%55,1), erkek öğrenciler tarafından 35 (%44,9) olumsuz metafor oluşturulduğu görülmektedir.

Buna göre *ilahiyat koleji* hakkında kız öğrencilerin olumlu metaforlarının en sık “ev, ışık, aile”, olumsuz metaforlarının “hapishane, zorlayıcı, bekçi”, erkek öğrencilerin olumlu metaforlarının en sık “güzel, çınar, huzur” olumsuz metaforlarının ise “hapishane, değişik, berbat” şeklinde, *meslek dersleri* hakkında kız öğrencilerin olumlu metaforlarının en sık “huzur, önemli, güzel” olumsuz metaforlarının “gereksiz, zorluk, sıkıcı”, erkek öğrencilerin olumlu metaforlarının en sık “önemli, rehber, güzel” olumsuz metaforlarının en

sık “zorluk, sıkıcı, berbat” şeklinde, *meslek dersleri öğretmenleri* hakkında kız öğrencilerin olumlu metaforlarının en sık “ışık, baba, anne” olumsuz metaforlarının “kaprisli, üvey anne, sinirli”, erkek öğrencilerin olumlu metaforlarının en sık “ışık, iyi, baba” olumsuz metaforlarının en sık “sinirli, sıkıcı, diken” şeklinde olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin oluşturdukları metaforların sınıf düzeyi değişkenine ilişkin bulguları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğrenci Metaforlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Dağılımı

n (262) Sınıf Düzeyi	İlahiyat Koleji				Meslek Dersleri				Meslek Dersleri Öğretmenleri			
	Olumlu	%	Olumsuz	%	Olumlu	%	Olumsuz	%	Olumlu	%	Olumsuz	%
9.Sınıf	41	20.6	14	22.2	40	21.7	15	19.2	40	21.6	15	19.7
10.Sınıf	52	26.2	15	23.8	45	24.5	22	28.2	47	25.2	20	26.3
11.Sınıf	44	22.1	12	19.1	31	16.8	25	32.1	38	20.4	18	23.7
12. Sınıf	62	31.1	22	34.9	68	37.0	16	20.5	61	32.8	23	30.3
Toplam	199	100	63	100	184	100	78	100	186	100	76	100

Tablo 9 incelendiğinde sınıf düzeyi değişkenine göre “ilahiyat koleji” hakkında öğrenciler tarafından toplamda 199 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 41’i (%20,6) 9.sınıf, 52’si (%26,2) 10. sınıf, 44’ü (%22,1) 11.sınıf, 62’si (%31,1) ise 12.sınıf öğrencileri tarafından oluşturulmuştur. Olumsuz metaforların 14’ü (%22,2) 9.sınıf, 15’i (%23,8) 10. sınıf, 12’si (%19,1) 11.sınıf, 22’sinin (%34,9) ise 12.sınıf öğrencileri tarafından oluşturulduğu görülmektedir. “Meslek dersleri öğretmeni” hakkında öğrenciler tarafından toplamda 186 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 40’i (%21,6) 9.sınıf, 47’si (%25,2) 10. sınıf, 38’i (%20,4) 11.sınıf, 61’i (%32,8) ise 12.sınıf öğrencileri tarafından oluşturulmuştur. Olumsuz metaforların 15’i (%19,7) 9.sınıf, 20’si (%26,3) 10. sınıf, 18’i (%23,7) 11.sınıf, 23’ünün (%30,3) ise 12.sınıf öğrencileri tarafından oluşturulduğu görülmektedir. “Meslek dersleri” hakkında öğrenciler tarafından toplamda 184 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 40’i (%21,7) 9.sınıf, 45’i (%24,5) 10. sınıf, 31’i (%16,8) 11.sınıf, 68’i (%37) ise 12.sınıf öğrencileri tarafından oluşturulmuştur. Olumsuz metaforların 15’i (%19,2) 9.sınıf, 22’si (%28,2) 10. sınıf, 25’i (%32,1) 11.sınıf, 16’sının (%20,5) ise 12.sınıf öğrencileri tarafından oluşturulduğu görülmektedir.

Öğrencilerin oluşturulan metaforların vatandaşlık türü değişkenine ilişkin bulguları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Öğrenci Metaforlarının Vatandaşlık Türü Değişkenine Göre Dağılımı

n (262) Vatandaşlık Türü	İlahiyat Koleji				Meslek Dersleri				Meslek Dersleri Öğretmenleri			
	Olumlu	%	Olumsuz	%	Olumlu	%	Olumsuz	%	Olumlu	%	Olumsuz	%
T.C.	48	24.2	15	23.9	44	23.9	19	24.3	47	25.2	16	21.0
KKTC	30	15,0	10	15.8	23	12.5	17	21.8	29	15.6	11	14.5
TC+KKTC	98	49,2	30	47.7	97	52.7	31	39.7	97	52.1	31	40.8
Diğer Ülke	23	11.5	8	12.6	20	10.9	11	14.2	13	7.0	18	23.7
Toplam	199	100	63	100	184	100	78	100	186	100	76	100

Tablo 10 incelendiğinde vatandaşlık türü değişkenine göre “ilahiyat koleji” hakkında öğrenciler tarafından toplamda 199 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 48’i (%24,2) TC, 30’u (%15,0) KKTC, 98’i (%49,2) TC+KKTC, 23’ü (%11,5) ise diğer ülke vatandaşları tarafından oluşturulmuştur. Olumsuz metaforların 15’i (%23,9) TC, 10’u (%15,8) KKTC, 30’u (%47,7) TC+KKTC, 8’inin (%12,6) ise diğer ülke vatandaşları tarafından oluşturulduğu görülmektedir. “Meslek dersleri öğretmeni” hakkında öğrenciler tarafından toplamda 186 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 47’si (%25,2) TC, 29’u (%15,6) KKTC, 97’si (%52,1) TC+KKTC, 13’ü (%7,0) ise diğer ülke vatandaşları tarafından oluşturulmuştur. Olumsuz metaforların 16’sı (%21,0) TC, 11’i (%14,5) KKTC, 31’i (%40,8) TC+KKTC, 18’inin (%23,7) ise diğer ülke vatandaşları tarafından oluşturulduğu görülmektedir. “Meslek dersleri” hakkında öğrenciler tarafından toplamda 184 metafor üretilmiştir. Olumlu metaforların 44’ü (%23,9) TC, 23’ü (%12,5) KKTC, 97’si (%52,7) TC+KKTC, 20’si (%10,9) ise diğer ülke vatandaşları tarafından oluşturulmuştur. Olumsuz metaforların 19’u (%24,3) TC, 17’si (%21,8) KKTC, 31’i (%39,7) TC+KKTC, 11’inin (%14,2) ise diğer ülke vatandaşları tarafından oluşturulduğu görülmektedir.

3. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada KKTC’de örgün eğitim sisteminde ilk din eğitimi müfredatına sahip okul olan Hala Sultan İlahiyat Koleji’ndeki öğrencilerin ilahiyat koleji, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerine yönelik algılarının metaforlar yoluyla incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde kolej ve ilahiyat alanlarında (lise) öğrenim görmekte olan 262 öğrenciden oluşmaktadır. Olumlu ve olumsuz şekilde iki kategoriye ayrılan çalışmada öğrenciler *ilahiyat koleji*ne yönelik 105, *meslek derslerine* yönelik 117, *meslek dersleri öğretmenlerine* yönelik ise 103 metafor üretmişlerdir.

Öğrencilerin ilahiyat koleji için “ev, ışık, aile, çınar, çiçek, güzel, huzur, sevgi, hayat, güneş, iyi, bahçe, su” şeklinde ifadelerle olumlu, “hapishane, zorlayıcı, bekçi, değişik, berbat, sıkıcı, saçma, kuralcı, gereksiz, labirent, diken, tapınak” şeklinde ifadelerle olumsuz ifadelerle algılamaktadırlar. İlahiyat kolejinin ev, aile, ışık, huzur gibi metaforlarla zikredilmesi öğrencilerin eğitim kurumunu aile ortamıyla ilişkilendirdiği kendilerini aydınlatan bir ışık ve huzur ortamı olarak nitelendikleri şeklinde yorumlanabilir. Olumsuz metafor-

ların hapisane, bekçi, kuralcı şeklinde ifadelendirilmesi ergenlik dönemindeki birey davranışlarıyla ilişkilendirilebilir. Bulgular, öğrencilerin büyük bir kısmının ilahiyat kolejinin imajı hakkında olumlu bir algıya (%75,9) sahip olduklarını göstermektedir. İlgili alanyazında araştırmalar sınırlı olmakla birlikte bu sonuç, Karateke tarafından İmam Hatip lisesi öğrencileri üzerine yapılan araştırmada %63,3,²⁵ Aşlamacı tarafından Türkiye'deki imam hatip liselerin geneli üzerinde yapılan araştırmada %55,2²⁶, Arpacı tarafından yapılan araştırmada ise %92,2²⁷ düzeyindedir. Türkiye'de yapılan araştırmalar ile KKTC'de yapılan araştırma sonuçlarının benzer nitelikte olması ilahiyat kolejinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin büyük bir kısmının (%49,2) TC ve KKTC vatandaşlığına sahip olması ile izah edilebilir. Bu durum görev, çalışma, iş vb. nedenlerle Türkiye'den adaya gelen ailelerin çocuklarının öğrenimlerini ilahiyat kolejinde sürdürme isteğinde olduklarını da göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre İlahiyat kolejinin kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha fazla olumlu algılamaktadır. Kız öğrenciler %57,7 erkek öğrenciler %42,3 oranında olumlu metafora sahipken, olumsuz metaforlarda ise kız öğrencilerin oranı %61,9, erkek öğrencilerin ise %38,1 olduğu görülmektedir. Bu sonuç Aşlamacı²⁸ tarafından Türkiye geneli imam hatip liseleri öğrencileri üzerine yapılan araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Karateke²⁹ tarafından yapılan araştırma sonuçlarında ise erkek öğrenciler daha fazla olumlu algıya sahip olup araştırma bulguları ile çelişmektedir. Bu durumun nedeni çalışma evrenlerinin farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip olmasıyla izah edilebilir. KKTC'de din ve din derslerine yönelik tutumlar üzerine Yapıcı ve Emre³⁰, Aydınalp³¹, Kalkan vd.³² tarafından yapılan araştırmalarda kız öğrenci ve kadınların din ve din derslerine yönelik olumlu tutumları ile araştırma sonuçları benzemektedir. Ayrıca erkek öğrencilere yönelik öğretmen tutumlarının kızlara nazaran nasıl olduğunun gözden geçirilebileceği, öğretmenlerle ilgili sorunların hangi konularda yoğunlaştığı ile ilgili öğrenci görüşlerini öğrenmeye yönelik ve bunlarla ilgili iyileştirici hangi önlemlerin alınabileceği hakkında çalışmalar yapılabilir.

Bulgular sınıf düzeyine göre incelendiğinde sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin olumlu ve olumsuz algılarında bir artış görülmektedir. 9.sınıf öğrencilerinde %20,6 olan olumlu metaforların oranının artarak 12.

²⁵ Tuncay Karateke, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları" *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/3 (Aralık 2019), 1252.

²⁶ İbrahim Aşlamacı, "İHL Öğrencilerinin Meslek Dersleri ve Meslek Dersi Öğretmenlerine Yönelik Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 17/1 (2017), 227.

²⁷ Önder Arpacı, *İmam Hatip Liselerinde Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Doyum Problemleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1997).

²⁸ Aşlamacı, "İHL Öğrencilerinin Meslek Dersleri ve Meslek Dersi Öğretmenlerine Yönelik Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi".

²⁹ Karateke, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları".

³⁰ Asım Yapıcı - Yusuf Emre, "Türkiye Göçmeni ve Yerli Kıbrıslılarda Dindarlık: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği", *Dini Araştırmalar* 18/47 (14 Aralık 2015), 29.

³¹ Halil Aydınalp, "Kıbrıs'ta Dinî Hayat: Tatlısu Örneği", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/1 (05 Haziran 2017), 76-77.

³² Ümit Kalkan vd., "Din Dersine Yönelik Öğrenci Tutumlarının İncelenmesi: KKTC Örneği", *Turkish Studies - Religion* 16/1 (2021), 28.

sınıf düzeyinde %31,1 olduğu, olumsuz metaforlarda ise bu oranın 9.sınıf düzeyinde %22,2, 12. sınıf düzeyinde %34,9 olduğu görülmektedir. Karateke³³ araştırmasında sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerdeki olumsuz algıların da arttığı sonucunu elde etmiştir. Vatandaşlık durumuna göre çifte vatandaşlığa (TC+KKTC) sahip öğrencilerin ilahiyat kolejine yönelik olumlu algılarının yüksek (%49,2) olduğu görülmektedir. Bu durum sırasıyla TC, sadece KKTC ve diğer ülke vatandaşlığı şeklinde devam etmektedir. Olumsuz algılar da ise en yüksek oran yine çifte vatandaşlığa (TC+KKTC) sahip öğrencilerde (%47,7) görülmektedir. Sadece KKTC vatandaşlığı olan öğrencilerin ise olumsuz algıları (%15,8) kısmen daha azdır. KKTC’de Yapıcı ve Emre³⁴ ile Kalkan vd.³⁵ tarafından yapılan benzer nitelikteki araştırma sonuçları ile araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar benzerdir.

Öğrencilerin *meslek dersleri* hakkındaki olumlu algılarının neredeyse dörtte üçünün (%70,2) yüksek olduğu görülmüştür. Bu algıların %70,2’si olumlu, %29,8’i ise olumsuzdur. Öğrenciler meslek derslerini “*huzur, önemli, rehber, güzel, ışık, hayat, ibadet, yol gösteren, kitap, bilgi, aydınlık*” şeklinde ifadelerle olumlu, “*gereksiz, zorluk, sıkıcı, berbat, kötü kader, kömür, masal, boş hikâye, sabır*” şeklinde ifadelerle de olumsuz algılamaktadır. Meslek derslerine karşı olumlu algıya sahip öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu derslerin, İslam dinini daha yakından bilme ve tanıma adına faydalı bilgiler içerdiğini düşünmektedirler. Ö8 “*Meslek dersleri anahtar gibidir. Çünkü meslek derslerinde öğretilen bilgiler Allah'ın izniyle bizleri doğru yola götürecektir anahtar olacaktır.*”, Ö112 “*Meslek dersleri bizim bilmemiz ve öğrenmemiz gereken bilgileri öğretir.*” Araştırma kapsamında *meslek dersleri* hakkında olumsuz algıya sahip öğrenciler ise üç boyutta değerlendirilebilir. Bunlar ilk olarak “meslek derslerinin niteliği ve içeriği”, Ö35 “*boşa zaman harcıyor biz üniversite için çalışıyoruz sonuçta*”, ... Ö32 “*gereksizdir, üniversite sınavında sorulmayacak şeylerle zamanımızı harcıyoruz.*” ikincisi “öğrenci hazırbulunuşluk düzeyi” Ö77 “*daha önce hiç görmedim böyle dersler çok zor.*” Ö132 “*beş yıldır Arapça görüyorum anlamaya çalışıyorum ama olmuyor.*” üçüncüsü ise “meslek dersleri öğretmenlerinin yaklaşımları”ndan kaynaklı olumsuzluklar şeklindedir. Ö54 “*Genel olarak hepsi değil ama derslerini anlatırken masal anlatıyormuş gibi anlatırlar ve bu olumsuz etkiler çünkü uykumuzu getirir biraz enerjik olmalıdırlar.*” Ö91 “*ne söyleyebilirim ... bazen çok sinir bozucu oluyorlar bazen çok iyi ama sohbet etmeye bile çekiniyorum.*” İlahiyat koleji öğrencilerinin meslek derslerine yönelik bu algılarının daha kapsamlı bir araştırma ile incelenmesinin farklı bir araştırma konusu olduğu düşünülmektedir.

Araştırma *bulgularına* göre *meslek derslerini* kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla olumlu algılamaktadır. Kız öğrenciler %60,3, erkek öğrenciler %39,7 oranında olumlu metafora sahipken, olumsuz metaforlarda ise kız öğrencilerin %55,1, erkek öğrencilerin %44,9 oranında olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerdeki olumlu ve olumsuz algılar artmaktadır. 9. sınıf öğrencilerinde %21,7 oranında olan artışın 12. Sınıf düzeyine geldiğinde %37,0 olduğu, olumsuz metaforlarda ise 9.sınıf düzeyinde %19,2 iken 12.sınıf düzeyinde %20,5 oranında olduğu görülmektedir. Vatandaşlık durumuna göre çifte vatandaşlığa (TC+KKTC) sahip öğrencilerin meslek derslerine yönelik olumlu algıları yüksektir (%52,7).

³³ Karateke, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları”.

³⁴ Yapıcı - Emre, “Türkiye Göçmeni Ve Yerli Kıbrıslılarda Dindarlık”.

³⁵ Kalkan vd., “Din dersine yönelik öğrenci tutumlarının incelenmesi: KKTC Örneği.”

Bu durum sırasıyla TC, sadece KKTC ve diğer ülke vatandaşlığı şeklinde devam etmektedir. Olumsuz algılar da ise en yüksek oran yine çifte vatandaşlığa (TC+KKTC) sahip öğrencilerde (%39,7) görülmektedir. Sadece KKTC vatandaşlığı olan öğrencilerin ise olumsuz algıları kısmen daha azdır(%21,8).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin *meslek dersleri öğretmenleri* hakkındaki olumlu algıları yüksektir(%71,0). Öğrenciler meslek dersleri öğretmenleri hakkında “ışık, iyi, baba, aydınlık, rehber, anne, rehber, arkadaş, eğlenceli, doğruyu gösteren, cami hocası, güneş, yol gösterici” şeklindeki ifadeleriyle olumlu, “karpıslı, sinirli, sıkıcı, üvey anne, diken, gereksiz, yanardağ, sinir bozucu, ilgisiz, ateş” şeklindeki ifadeleriyle ise olumsuz algılamaktadır. Karateke³⁶ ve Aşlamacı³⁷ tarafından imam hatip lisesi öğrencileri üzerine yapılan araştırmada öğrencileri meslek dersleri öğretmenlerine yönelik olumlu algıları ile araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir. Taş’ın³⁸ ilkökul öğrencileri üzerine yaptığı araştırmasında elde edilen sonuçlara göre öğrenciler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi öğretmenleri hakkında yüksek düzeyde olumlu algılara sahiptirler.

Meslek dersleri öğretmenlerini kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla olumlu algılamaktadır. Karateke³⁹ tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre kız ve erkek öğrencilerin oranları birbirine yakınken, araştırma kapsamında kız öğrencilerin meslek dersleri öğretmenlerine yönelik olumlu algıları %62,4 düzeyindedir. Öğrencilerin ilahiyat koleji ve meslek derslerine yönelik metaforlarında olduğu gibi sınıf düzeyi ve sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerdeki olumlu ve olumsuz metafor oranlarında bir artış vardır. Vatandaşlık durumuna göre hem T.C. hem de KKTC vatandaşlığına sahip öğrencilerin meslek dersleri öğretmenlerine yönelik olumlu algıları yüksektir. Olumsuz algılarda ise sadece KKTC vatandaşlığı olan öğrencilerin algıları kısmen daha azdır.

Araştırma *sonuçları* genel olarak değerlendirildiğinde öğrenciler Hala Sultan İlahiyat Koleji’ni, meslek dersleri ve meslek dersleri öğretmenlerini büyük oranda olumlu algılamaktadırlar. Her üç kavram için bazı metaforların olumsuz olması öğrencilerin meslek dersleri ve öğretmenlerine yönelik olumsuz duygu ve düşünce oluşturdukları görülmektedir. Öğrencilerin ilahiyat koleji, meslek dersleri ve öğretmenlerine yönelik bu algılarının daha kapsamlı bir araştırma ile incelenmesinin ve ailelerin ilahiyat kolejini tercih etme nedenleri ve öğretmen beklentilerine yönelik başka bir araştırmanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca meslek derslerinin önemine ilişkin sınıf düzeyleri dikkate alınarak farkındalıklarını artırıcı etkinlik ve sunumların faydalı olacağı söylenebilir. Öğrencilerin bu üç kavrama ilişkin olumlu tutumlar edinmeleri bir anlamda dine yönelik davranışlarını etkileyeceğinden okul yönetimi ve öğretmenlerin bilinçli hareket etmeleri konusunda verilecek hizmet içi eğitimlerin son derece önemli olduğu aşikardır.

³⁶ Karateke, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları”.

³⁷ Karateke, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları”.

³⁸ Taş, “İlkökul Öğrencilerinin Din”, 45.

³⁹ Karateke, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları”.

İntihal Taraması/ Plagiarism Detection	Bu makale intihal taramasından geçirildi. / <i>This paper was checked for plagiarism.</i>
Etik Beyan/ Ethical Statement	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / <i>It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.</i>
Etik Komite Onayı / Ethical Approval	... Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığının ... tarihli ... sayılı kararıyla gerekli etik izinler alınmıştır. Ayrıca, çalışmada Helsinki Bildirgesi'ndeki araştırma ilkelerine bağlı kalınmıştır. / <i>An application for ethical approval was made to ... University Ethics Committee and the necessary ethical permissions were obtained with the decision numbered In addition, the study adhered to the research principles of the Declaration of Helsinki.</i>
Finansman/ Grant Support	Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / <i>The authors declared that this study has received no financial support.</i>
Açık Erişim Lisansı /Open Access License	Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır. / <i>This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.</i>
Finansman / Funding	Yazar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadığını kabul eder. / <i>The author acknowledges that He received no external funding in support of this research.</i>
Yazar Katkıları / Author Contribution	Çalışmanın Tasarlanması / Conceiving the Study: ÜK (%100) Veri Toplanması / Data Collection: ÜK (%100) Veri Analizi / Data Analysis: ÜK (%100) Makalenin Yazımı / Writing up: ÜK (%100) Makale Gönderimi ve Revizyonu / Submission and Revision: ÜK (%100)
Çıkar Çatışması / Competing In- terests	Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan eder. / <i>The author declares that He has no competing interests.</i>
Telif Hakkı / Copyright	Ümit Kalkan, Dr. Öğr. Üyesi

Kaynakça

Akan, Durdağı - Yarım, Mehmet Ali. "İlkokul Öğrencilerinin Okul ve Okul Müdürü Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları". *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9/2 (2019), 223-233. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dusbed/issue/51286/584734>

- Arpacı, Önder. *İmam Hatip Liselerinde Öğretmen-Öğrenci İletişimi ve Doyum Problemleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1997.
- Aşlamacı, İbrahim. "İHL Öğrencilerinin Meslek Dersleri ve Meslek Dersi Öğretmenlerine Yönelik Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 17/1 (2017), 197-232.
- Aydın, İbrahim Hakkı. "Bir Felsefî Metafor 'Yolda Olmak'". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 6/1 (01 Şubat 2006), 9-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/daad/issue/4509/62074>
- Aydınalp, Halil. "Kıbrıs'ta Dinî Hayat: Tatlısu Örneği". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/1 (05 Haziran 2017), 39-80. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluifd/438606>
- Aytaç, Tufan. *Okul Merkezli Yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2013.
- Aytunga, Oğuz. "Öğretmen Adaylarına Göre Ortaöğretim Öğretmenlerini Temsil Eden Metaforlar". *Milli Eğitim Dergisi* 38/182 (2009), 36-56.
- Büyüköztürk, Şener vd. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 29. Basım, 2020.
- Cerit, Yusuf. "Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Müdür Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Görüşleri". *Eğitim ve Bilim* 33/147 (2008), 3-12. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/682/132>
- Çelebiş, Kübra vd. "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Din Dersine Yönelik Görüşleri". *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/5 (15 Aralık 2016), 2279-2292. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/27735/317837>
- Çelikten, Mustafa. "Kültür ve Öğretmen Metaforları". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/21 (2006), 269-288. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23754/253096>
- Çobanoğlu, Necati - Gökalp, Serkan. "Öğretmen Adaylarının Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algıları". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/31 (20 Ekim 2015), 279-295. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19577/208812>
- Döş, İzzet. "Aday Öğretmenlerin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metafor Algıları". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/3 (2010), 607-629. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223448>
- Eskicumalı, Ahmet. "Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği". *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. ed. Y. Özden. 2-31. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.
- Grady, Neville B. vd. "Images of School Through Metaphor Development and Validation of a Questionnaire". *Journal of Educational Administration* 34/2 (01 Ocak 1996), 41-53. <https://doi.org/10.1108/09578239610112123>
- Gültekin, Mehmet. "Değişen Toplumda Eğitim ve Öğretmen Nitelikleri". *Anadolu Journal of Educational Sciences International* 10/1 (31 Ocak 2020), 654-700. <https://doi.org/10.18039/ajesi.682130>
- Hugh, G. Pertie - Oshlag, Rebecca S. *Metaphor and Learning*. ed. A. Ortony. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

- Kalkan, Ümit vd. "Din Dersine Yönelik Öğrenci Tutumlarının İncelenmesi: KKTC Örneği." *Turkish Studies - Religion* 16/1 (2021), 17-31. <http://dx.doi.org/10.47091/TurkishStudies.48840>
- Kalkan, Ümit. "KKTC'de Din Eğitiminin Niteliği Üzerine Bir İnceleme: Hala Sultan İlahiyat Koleji" *VII. Turkcess Toplumsal Değişim ve İnovasyon Tam Metin Kitabı*. ed. Mehmet Engin Deniz vd. 103-119. PDF: Vizetek Yayıncılık, 2021. <https://2021.turkcess.net/tr/>
- Karateke, Tuncay. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersi Öğretmeni ve İdarecilerine İlişkin Metaforik Algıları". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/3 (15 Aralık 2019), 1235-1256. <https://doi.org/10.18505/cuid.620035>
- Kıral, Erkan. "Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre Öğretmen Metaforları". *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 6/1 (01 Haziran 2015), 57-65. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/33899/375286>
- KKTCMEB, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı. "2020-2021 İstatistik Yıllığı", Erişim 11 Kasım 2021. http://eohd.mebnet.net/sites/default/files/2020-2021_Yilligi.pdf
- KKTCMEB, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı. "Ders Dağılım Çizelgeleri", Erişim 11 Kasım 2021. <http://www.mebnet.net/sites/default/files/DersDagilimCizelgeleri2020-2021.pdf>
- KKTCMEY, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası. Resmî Gazete 51 (11 Haziran 1986). Erişim 8 Şubat 2022. <https://cm.gov.ct.tr/Yasalarr>
- Mazlum, Ayşegül Atalay - Balcı, Ali. "Meslek Lisesi Öğretmen ve Öğrencilerine Göre Okul: Bir Metafor Çalışması". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 47/1 (15 Temmuz 2018), 1-26. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.339901>
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. *2023 Eğitim Vizyonu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. *Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2019-2020*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 2020. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_organ_egitim_2019_2020.pdf
- Morgan, Gareth. "Paradigms, Metaphors and Puzzle Solving in Organization Theory". *Administrative Science Quarterly* 25/4 (1980), 605-622. <https://doi.org/10.2307/2392283>
- Nalçacı, Ahmet - Bektaş, Fatih. "Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Algıları". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 13/1 (01 Ocak 2012), 239-258. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59493/855104>
- Nurçin, Volkan. *Kıbrıs'ta Din Eğitiminin Dönüşümü ve Türkiye'nin Etkileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.
- Örücü, Deniz. "Öğretmen Adaylarının Okul, Okul Yönetimi ve Türk Eğitim Sistemine Yönelik Metaforik Algıları". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* 20/ (29 Eylül 2014), 327-358. <https://doi.org/10.14527/kuey.2014.014>

- Sarıer, Havva Koç. “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Matematiğe Yönelik Algılarının Metaforlar Yardımı ile Belirlenmesi”. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi* 5/2 (19 Ekim 2020), 322-336. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitim/issue/54643/755940>
- Taş, Halil. “İlkokul Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenine İlişkin Metaforları”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (15 Haziran 2019), 29-51. <https://doi.org/10.18505/cuid.518013>
- Yapıcı, Asım - Emre, Yusuf. “Türkiye Göçmeni ve Yerli Kıbrıslılarda Dindarlık: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği”. *Dini Araştırmalar* 18/47 (14-12-2015) (14 Aralık 2015), 9-35. <https://doi.org/10.15745/da.09857>
- Yeniçeri, Özcan - İnce, Mehmet. *Bilgi Yönetim Stratejileri ve Girişimcilik*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005.
- Yıldırım, Ramazan - Gazel, Ahmet Ali. “Ortaokul Öğrencilerinin Din Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Belirlenmesi”. *Journal of Theoretical Educational Science* 11/1 (29 Ocak 2018), 30-57. <https://doi.org/10.30831/akukeg.380720>
- Zembat, Rengin vd. “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ‘Okul Yöneticisi’ Kavramına İlişkin Algılarına Yönelik Metafor Çalışması”. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1/2 (2015), 446-459. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/7893/103908>